

At skabe robuste klasser – fagligt, socialt og økonomisk

Beskrivelse af undersøgelsesområde 1 (tema 1):

Faglig og social robusthed handler om volumen i antal elever, sammensætning ml. drenge/piger, faglig og social mangfoldighed. Robustheden skal ligeledes tage højde for de ændringer, der sker i børns udvikling fagligt og socialt over tid. De yngste elever skal opleve det nære og trygge læringsmiljø. De ældste elever skal møde et fagligt stærkt udskolingsmiljø.

Økonomisk robusthed handler om at sikre, at der etableres fællesskaber/klasser af en sådan størrelse, at eleverne kan blive i fællesskaberne uanset perioder med en trængt økonomi.

Juridisk grundlag:

Ifølge Folkeskoleloven § 25 og § 17 deles skolen i klasser efter antallet af elever. Klasser er som udgangspunkt dannet ud fra alder. Det er derfor indenfor folkeskolelovens rammer, at klassedannelse kan foregå på andre måder (se undersøgelsesområde 5).

Lærings- og udviklingsmålene: Alle børn og unge skal have adgang til fællesskaber, hvor de opnår faglig, social og personlig udvikling.¹

Kvalitet (herunder evt. dilemmaer):

Robuste klasser:

- Er sociale læringsfællesskaber, der afspejler mangfoldighed i forhold til elevernes køn, alder, faglige niveau, sociale baggrund, mm.
- Er dynamiske klasser, hvor der indenfor fællesskabet er plads til at eleverne udvikler sig over tid, hvorved faglige og sociale konstellationer kan ændre sig.
- Har en vis volumen. Erfaringer peger på, at klasserne ikke kan blive for store (da man så kan organisere fleksibel holddannelse) men tværtimod for små. Klasser af en vis størrelse giver mulighed for fleksibel holddannelse på tværs af f.eks. køn, faglige niveau, interesse, sociale relationer, mm. Optimal benyttelse af fleksibel holddannelse forudsætter, at den fysiske indretning tilgodeser fleksibelt antal elever og varierende læringsaktiviteter. Forudsætter også en vis kontinuitet og stabilitet. Vigtigt at børnene er på "faste" hold over en periode og ikke på flere forskellige skiftende hold ad gangen.

Fagligt robuste fællesskaber:

- Er et fagligt miljø, hvor den enkelte elev kan udfolde sit faglige potentiale ved at blive mødt på sit faglige niveau i samspil med andre børn og forskellige voksne².
- Er ikke i udgangspunktet defineret ud fra volumen. Forskningsmæssigt kan det ikke entydigt konkluderes, om små eller store klasser i sig selv er afgørende for elevernes faglige resultater.
- Afhænger af lærernes kompetencer og samarbejdsmuligheder, karakteren af læringsaktiviteten og rammerne for at følge op på grupper af elever og den enkelte elevs læring.
- Giver mulighed for "børn-til-børn-læring", som har vist sig at have gavnlig effekt (Peer-tutoring)³

Socialt robuste fællesskaber:

- Giver den enkelte elev oplevelsen af at høre til og opleve, at de bidrager til egen og fællesskabets trivsel.
- Giver den enkelte elev mulighed for at finde sammen med andre, som de oplever et interessefællesskab med eller tilhørsforhold til, samtidig med at de også møder nogen, som er anderledes end dem selv.
- Udfordrer uhensigtsmæssige sociale mønstre og hierarkier og giver eleverne mulighed for at afprøve nye roller og ansvarsområder, som er tilpasset deres relationelle kompetencer og sociale og faglige niveau.
- Denne balance mellem genkendelighed og mangfoldighed forudsætter en klasse af en vis størrelse, og/eller at man arbejder med fleksibel holddannelse. Der er et stort inklusionspotentiale ved at arbejde med forskellige lærings- og sociale fællesskaber - også på tværs af alder. Nærhed er stadig mulig.
- Kan finde sted gennem mange mulige relationer til flere voksne og børn, som understøtter Lærings- og Udviklingsmål 2⁴
- Et vigtigt opmærksomhedspunkt er, at nogle elever og særligt elever med specialpædagogiske vanskeligheder har udpræget behov for nærhed, en lille tryk base, struktur og genkendelighed. De elever kan derfor blive meget sårbare i det store fællesskab.

Medarbejder og lederperspektiv:

- Kvalitet for medarbejderne er, når der er fleksibilitet i forhold til tilrettelæggelse af læringsaktiviteten. Flere voksne i et fællesskab omkring en større elevgruppe giver mulighed for, at medarbejderne er engageret i et kompetenceudviklende fællesskab, f.eks. i forbindelse med fleksibel holddannelse. Flexibiliteten giver blandt andet mulighed for nemmere at organisere samtaler med det enkelte barn om dets læringsmål og trivsel.
- Flexibel holddannelse giver også lederen mulighed for at lægge ressourcer ud til teams, som de selv kan administrere, og som de vurderer, vil understøtte den pædagogiske praksis bedst muligt. Store klasser/hold giver større fleksibilitet for at arbejde med forskellige klasse- og holdkonstellationer.

Økonomi (herunder evt. dilemmaer):

- Generelt gælder: Jo flere elever pr. klasse des bedre robusthed.
- Den nuværende gennemsnitlige klassekvotient i Silkeborg er 21,6 elever. Ca. 1/4 af klasserne i skoleåret 14/15 har 20 elever eller derunder. Antallet af klasser med 20 elever eller derunder forventes at stige til knap 40 % frem mod skoleåret 2021.
- Klasser med få elever kompenseres. Idet ressourcerammen er fast, medfører det, at ressourcerne pr. elev i de større klasser reduceres. Ved den nuværende ressourcetildelingsmodel er der meget begrænsede muligheder for etablering for holddannelse, valgfag m.m. i klasser med under 20 elever.

At skabe robuste klasser – fagligt, socialt og økonomisk

Dilemma:

Hvis man skal have robuste klasser, skal undervisningssteder med klasser på under 20 elever så have tilført eller aflevere elever fra undervisningssteder med klasser på over 20 elever? Dette er et planlægningsmæssigt problem med den nuværende størrelse på de fleste skoledistrikter.

(evt.) Sammenhænge til andre undersøgelsesområder:

Sammenhæng til:

Undersøgelsesområde 5

Konklusion og opmærksomhedspunkter:

- Der er gode kvalitative begrundelser for, at klasser skal have en vis størrelse. Der er ikke forskningsmæssigt belæg for at en bestemt klassestørrelse er den optimale.
- Den nuværende gennemsnitlige klassekvotient ifølge elevtalsprognosen er 21,6 elever. Ca. 1/4 af klasserne i skoleåret 14/15 har 20 elever eller derunder. Antallet af klasser med 20 elever eller derunder forventes at stige til knap 40 % frem mod skoleåret 2021.
- Klasser med få elever får i Silkeborg ekstra ressourcer ved hjælp af skævvridning indenfor den samlede ramme til undervisning. Da der bliver flere klasser med få elever, vil forskellen i prisen pr. elev blive større (variationen af pris pr. elev til undervisning svinger for nuværende mellem 32.000 kr. og 54.000 kr.). Ved den nuværende ressourcefordelingsmodel er der meget begrænsede muligheder for etablering af holddannelse, valgfag m.m. i klasser med under 20 elever.

Litteraturhenvisninger:

[Inkluderende skolemiljøer. Elevernes roller, SFI, 2015 \(Red. Anna Amilon\)](#)

Fællesskab i skolen. Udfordringer og muligheder. Elsebeth Jensen og Sven Brinkmann.

[En kvalitativ undersøgelse af de pædagogiske erfaringer gjort i forbindelse med storklasser, hvor der gøres brug af fleksible holddannelse.](#)

[Evaluering af storklasser og holddeling](#)

[Lærings- og Udviklingsmålene for en god skole i Silkeborg Kommune](#)

¹ [Lærings- og Udviklingsmålene for en god skole i Silkeborg Kommune](#)

² "Skolens læringsmiljøer sikrer børns ret til at udfolde egne faglige, personlige og relationelle potentialer"

³ "Den inkluderende skole", Alenkær, 2008.

⁴ "Skolens læringsmiljøer sikrer børns ret til at indgå i fællesskaber"

At etablere 7.-9. klasses skoler

Beskrivelse af undersøgelsesområde 2:

Undersøgelsesområdet handler om mulighederne for at etablere skoler for 7.-9. kl.

"7.-9. klasses skoler" er organisationer med egen ledelse, egen økonomi, egen bestyrelse, der udelukkende driver skoler for 7.-9. klassetrin. Samling af de ældste klassetrin sker bl.a. for at opnå et større elevgrundlag, som kan være med til at skabe øget fokus på de specifikke udfordringer, som 7.-9. klassetrin står over for bl.a. som følge af folkeskolereformen: Udbud af valgfag, en længere og mere varieret skoledag med fokus på elevernes behov 7.-9. kl. og forberedelse til ungdomsuddannelse og styrket uddannelse- og jobundervisning (UJ).

Kvalitet (evt. dilemmaer):

Der foreligger ikke forskningsresultater af effekterne af etablering af 7.-9. kl. skoler. Nedenstående er uddrag af "Analyse af fordele og ulemper i forbindelse med skolestrukturændring i Fåborg Kommune". Analysen bygger på interview med 9 kommuner (skoleledelser). Derudover er det baseret på interview med en vidensperson fra Fredericia Kommune, som ikke har 7.-9. kl. skoler men undervisningssteder, hvor der kun er 7.-9. kl.

Kvaliteter:

- Større volumen på hvert klassetrin medfører, at det er lettere at skabe et bredt udbud af valgmuligheder, f.eks. linjer1, valgfag og aldersintegreret undervisning. Dette giver øget elevtrivsel, da den enkelte elev oplever at have mulighed for at vælge inden for eget interessefelt.
- Der vil være grobund for udvikling af et ungemiljø. Det kan være en kvalitet at skifte fra børnelæringsmiljø til ungdomslæringsmiljø og dermed åbne for flere valgmuligheder og på den måde forberede eleverne til en ungdomsuddannelse. 6. klasse er et godt tidspunkt for evt. skoleskifte.
- Bedre kollegiale sparringsmuligheder og deltagelse i fag-faglige teams vil være naturligt og motivationen for kompetenceudvikling/specialisering styrkes. Dette kan give øget fleksibilitet.
- Øget fokus på den tilgang skolerne har til eleverne og dermed et anderledes forhold lærer og elev imellem.
- En større volumen af 7.-9. kl. elever vil være en interessant samarbejdspartner for ungdomsuddannelserne. F.eks. konkrete samarbejdsforløb, fokus på overgange og talentpleje.
- Større specialisering blandt lærerne bl.a. mht. til styrket UJ-undervisning (emnet uddannelse og job).
- Ændring i skolestruktur kan få betydning for social sammenhængskraft. (mix mellem boligkvarterer, mix mellem socialklasser, mix mellem børn fra ressourcestærke/svage familier).

Dilemmaer:

- At der ikke er 7.-9. kl. elever på skolen, som kan være rollemodeller for de yngre elever.
- En større volumen betyder samtidig, at man samler flere udfordrede elever på samme sted og dermed øgede udfordringer.
- Der vil være brug for fokus på fastholdelse af forældreengagement. Skolen og de unge har stadig brug for forældrene.
- En to-delt skolestruktur (basisskoler og overbygningsskoler) kan betyde, at forældrenes valgfrihed mindskes.
- Ledelsesstruktur i forhold til sammenhængen i skoleforløbet mellem basisskolen og overbygningsskoler. Vigtigt at der skabes et forpligtende pædagogisk samarbejde mellem basisskole og overbygningsskole, for at der bliver sammenhæng i pædagogikken og overgangen fra børnemiljøerne til det fælles ungemiljø.
- Overgang fra "basisskolen" til "overbygningsskolen" kan både opleves som positiv, at eleven kan starte på en frisk, men også som en udfordring, når skole-hjem samarbejdet og kendskabet til forældrene, som er opbygget fra 0.-6. kl., ikke kan fortsætte til 9. kl.
- Overgang fra basisskole til overbygningsskole indebærer en risiko for særligt sårbare elever. Forudsætter en grundig overlevering mellem afleverende og modtagende skole.
- Inklusionscentrenes placering.

Økonomi (herunder evt. dilemmaer):

Forudsætning:

- Der skal ikke bygges nyt, vi skal bruge de skoler/bygninger, som vi har i dag.

Bygninger:

- Tilpasning fra lokaler til små elever til store elever.
- Den større volumen af elever vil medføre, at der vil være et øget behov for faglokaler, bl.a. fysik, biologi mv., hvilket kan være en økonomisk udfordring. Der vil ligeledes kunne imødeses et kapacitetsproblem i forbindelse med afvikling af FSA prøverne.

Befordring:

- Alt efter hvor mange og hvor disse 7.-9. klasses skoler etableres, vil der være en befordringsudgift. Et helårsbuskort til 3 zoner for en 7. klasses elev koster ca. 4.000 kr.
- Der kan blive en forøget befordringsudgift til 0.-6. klasses skolerne, hvis disse elever pga. større overbygningsskoler må flyttes til andre bygninger/skoler end hvor, de går i dag. En udgift til dette er ikke muligt at beregne på nuværende tidspunkt.

At etablere 7.-9. klasses skoler

(evt.) Sammenhænge til andre undersøgelsesområder:

Sammenhæng til:

Undersøgelsesområde 1, 3.

Konklusion og opmærksomhedspunkter:

- Der er bedre muligheder for at kunne honorere kravene i skolereformen ved at samle 7.-9. kl. på overbygningsskoler. En samling af de ældste elever øger mulighederne for at etablere gode overgange til ungdomsuddannelserne og flere tilgængelige valgfagsmuligheder.
- Etablering af 7.-9.klasses skoler øger mulighederne for økonomiske robuste klasser.
- Medfører øgede udgifter til transport, udbygning og tilpasning af særligt faglokaler.
- For at give gode muligheder for linjedannelse og en robusthed som selvstændig skole, så vil en 7.-9. kl. skole skulle omfatte ca. 5 spor, hvilket svarer til 6-8 overbygningsskoler i Silkeborg Kommune.

Litteraturhenvisninger:

[Analyse af fordele og ulemper ved ny skolestruktur i Faaborg by](#)

[Bemærkninger til lovtekst om udskoling, UVM](#)

[Forberedelse til ungdomsuddannelserne, EVA 2014](#)

¹ Eks. eliteidræt, globalisering og kultur, innovation og design, Fablab, m.m.

At samle de ældste elever på færre undervisningssteder

Beskrivelse af undersøgelsesområde 3 (tema 1):

Undersøgelsesområdet handler om, at samle de ældste elever på færre undervisningssteder, så antallet af undervisningssteder for 0.-9. klasse reduceres.

Samlingen af de ældste elever på færre undervisningssteder betyder ikke i sig selv en reduktion i det samlede antal undervisningssteder i Silkeborg kommune¹. Undersøgelsesområdet omfatter ligeledes analyse af mulighed for holddannelse, valgfag, medarbejderkompetencer og faglighed/specialisering.

Kvalitet (evt. dilemmaer):

Kvaliteter:

- Mulighed for styrkelse af læringsmiljø og faglighed i kraft af en større ressource til den enkelte skole samt øget mulighed for holddannelse ud fra forskellige kriterier – fagligt niveau, køn, interesser, sociale relationer.
- Der vil være grobund for udvikling af et ungemiljø. Det kan være en kvalitet at skifte fra børnelæringsmiljø til ungdomslæringsmiljø og dermed åbne for flere valgmuligheder og på den måde forberede eleverne til en ungdomsuddannelse. 6. klasse er et godt tidspunkt for evt. skoleskifte.
- Større volumen på hvert klassetrin medfører, at det er lettere at skabe et bredt udbud af valgmuligheder, f.eks. linjer², valgfag og aldersintegreret undervisning, hvilket giver øget elevtrivsel, da den enkelte elev oplever at have mulighed for at vælge inden for eget interessefelt. Færre elever har brug for at transportere sig.
- Den fysiske indretning f.eks. etablering af faglokaler til alle/flere fag og inddragelse af de unge i indretningen af lære- og væresteder kan understøtte ungemiljøet, de unges læring og overgangen til ungdomsuddannelserne.
- Bedre kollegiale sparringsmuligheder og deltagelse i fag-faglige teams vil være naturligt og motivationen for kompetenceudvikling/specialisering styrkes. Dette kan give øget fleksibilitet.
- Større specialisering blandt lærerne bl.a. mht. til styrket UJ-undervisning (emnet uddannelse og job).
- Ressourcepersoner og vejledere kan evt. være tilknyttet de mindre "fødeskoler".
- Ændring i skolestruktur kan få betydning for social sammenhængskraft. (mix mellem boligkvarterer, mix mellem socialklasser, mix mellem børn fra ressourcestærke/svage familier).
- En større volumen af 7.-9. kl elever vil være en interessant samarbejdspartner for ungdomsuddannelserne. F.eks. konkrete samarbejdsforløb, fokus på overgange og talentpleje.

Dilemmaer:

- Fastholdelse af kontinuitet mellem 0.-6. kl. og 0.-9. kl. steder jf. lærings- og trivselspolitikken.
- En større volumen betyder samtidig, at man samler flere udfordrede elever på samme sted og dermed øgede udfordringer.
- Der vil være brug for fokus på fastholdelse af forældreengagement. Skolen og de unge har stadig brug for forældrene.
- Overgang fra "fødeskole" til "storeskolen" kan både opleves som positiv, at eleven kan starte på en frisk, og også som en udfordring, når skole-hjem samarbejdet og kendskabet til forældrene, som er opbygget fra 0.-6. kl. ikke kan fortsætte til 9. kl.
- Opmærksomhed på ledelsesstruktur i forhold til sammenhængen i skoleforløbet mellem "små fødeskoler" og "store skoler med overbygning". Vigtigt, at der skabes et forpligtende pædagogisk samarbejde mellem "fødeskole" og "storeskole", for at der bliver sammenhæng i pædagogikken og overgangen fra børnemiljøerne til det fælles ungemiljø.
- At samle de ældste elever på færre undervisningssteder kan betyde at forældrenes valgfrihed mindskes.
- Overgang fra "fødeskole" til "storeskole" indebærer en risiko for særligt sårbare elever. Forudsætter en grundig overlevering mellem afleverende og modtagende skole.
- Inklusionscentrenes placering.

Økonomi (herunder evt. dilemmaer):

Forudsætning:

- Der skal ikke bygges nyt, vi skal bruge de skoler/bygninger, som vi har i dag.
- Der kan dog være behov for, at nogle klasselokaler kan være indrettet til de yngste elever, og derfor skal ombygges til større elever og omvendt. En udgift til dette er ikke muligt at lave på nuværende tidspunkt.
- Et attraktivt tilbud med mange valgmuligheder kan muligvis mindske frafald af elever.

Befordring:

- Alt efter hvor mange og hvor disse 7.-9. klasses skoler etableres, vil der være en forøget befordringsudgift.
- Der kan også blive en forøget befordringsudgift til 0.-6. klasses skolerne, hvis disse elever flyttes til andre bygninger/skoler, end dem de går på i dag. En estimeret udgift til dette er ikke muligt at lave på nuværende tidspunkt.

(evt.) Sammenhænge til andre undersøgelsesområder:

Sammenhæng til:

Undersøgelsesområde 1, 2.

At samle de ældste elever på færre undervisningssteder

Konklusion og opmærksomhedspunkter:

- Der er bedre muligheder for at kunne honorere kravene i skolereformen ved at samle de ældste elever på færre undervisningssteder. En samling af de ældste elever øger mulighederne for at etablere gode overgange til ungdomsuddannelserne og flere valgfagsmuligheder.
- At samle de ældste elever på færre undervisningssteder øger mulighederne for økonomiske robuste klasser.
- Medfører øgede udgifter til transport og evt. til tilpasning af særligt faglokaler.
- Forskellen mellem undersøgelsesområde 2 og 3 er, at i område 3 er 7.-9. kl en del af en skole med 0.-9. årgang. Det giver børnene mulighed for at spejle sig i børn i andre aldre og et fagligt og ledelsesmæssigt fokus på hele skoleforløbet.
- For at give gode muligheder for valgfag og linjedannelse så vil en skole med overbygning skulle omfatte 3-4 spor, hvilket svarer til 8-12 skoler med overbygning i Silkeborg Kommune.

Litteraturhenvisninger:

Udvikling af Børne- og Skoleområdet, Vesthimmerlands Kommune, Maj 2015 s. 43-44 og 50, 63

Analyse af fordele og ulemper ved ny skolestruktur i Faaborg by

Strukturplan forslag Odense Kommune s. 7

Forældre og skole - Paddehatteskoler Vejledning

¹ Undervisningssteder forstås om en matrikel, hvor der foregår undervisning. En skole kan have flere undervisningssteder.

² eliteidræt, globalisering og kultur, innovation og design, Fablab m.m.

At udvide tilbuddet af valgfag på tværs af skoler

Beskrivelse af undersøgelsesområde 4 (tema 1):

Undersøgelsesområdet handler om at udvide valgfagstilbuddet på tværs af skoler, så skolerne (foruden mindst 120 undervisningstimer på egen skole) kan udbyde et fælles valgfagskatalog. På den måde kan de unge vælge valgfag, som er placeret på andre undervisningssteder end der, hvor de har deres obligatoriske undervisning.

Juridisk grundlag:

Ifølge Folkeskolelovens § 9 skal eleverne på 7.-9. klassetrin tilbydes valgfag. Eleverne skal vælge mindst ét valgfag. Valgfagene kan bestå af fag og emner (§9 1-12), derudover kan eleverne tilbydes andre fag og emner.

Kvalitet (evt. dilemmaer):

Kvaliteter:

- Et nyt tilbud kan være værdifuldt for eleverne. Det kan være et løft for den enkelte elev at søge nye/andre fællesskaber.
- Udvidelse af valgtilbud kan styrke robuste fællesskaber for de ældste elever – fællesskaber med fagligt læringsmiljø¹
- Mere indflydelse på eget skema kan give eleverne større motivation og lyst til læring.
- Større volumen giver mulighed for større udbud.
- Der kan evt. tænkes i fælles moduler, halve- og hele dage, uger eller lign.
- På medarbejdersiden kan der være mulighed for samarbejde mellem lærere fra folke- og ungdomsskole og lærere fra ungdomsuddannelser.

Dilemma:

- Er muligheden for at vælge fag på tværs en kvalitet i sig selv? (i forhold til robuste børnefællesskaber)
- Det skal være en forudsætning, at eleverne har reel mulighed for at transportere sig selv eller blive transporteret.
- Det er ikke aktiviteten i sig selv, der gør, at eleven fastholdes. Aktiviteten tiltrækker, og efterfølgende er relationen til læreren og til de andre elever meget vigtig for at fastholdelsen.
- Vil lang afstand til valgfag på andet undervisningssted medføre, at færre vælger valgfag?
- 90 minutters valgfag om ugen er forholdsvis omkostningstungt og kan med fordel kombineres med andre tiltag som temauger, projektuger eller ses i sammenhæng med nye strukturer som f.eks. 7.-9. kl skoler eller færre undervisningssteder.

Økonomi (herunder evt. dilemmaer):

Befordring:

- Der vil muligvis være en øget befordringsudgift.

(evt.) Sammenhænge til andre undersøgelsesområder:

Sammenhæng til:

Undersøgelsesområde 1, 2, 3.

Konklusion og opmærksomhedspunkter:

- Udvidelse af tilbuddet af valgfag kan styrke, at alle børn i Silkeborg Kommune har de samme muligheder.
- Valgfag på tværs af skoler styrker de ældste elevers muligheder for at indgå i et bredere ungdomsmiljø i dele af undervisningstiden.
- Kan styrke overgangen til ungdomsuddannelser.
- Medfører øgede udgifter til transport og koordinering fra centralt og decentralt hold.

Litteraturhenvisninger:

[Silkeborg Ungdomsskoles valgfagstilbud](#)

[Valgfag Aarhus](#)

[Sydskolens Odsherred linjefag](#)

¹ Se undersøgelsesområde 1.

At gennemføre undervisning på tværs af årgange

Beskrivelse af undersøgelsesområde 5 (tema 1):

Undersøgelsesområdet handler om, hvilke muligheder der er for at lave fælles undervisning af elever i forskellige aldersgrupper, og hvad der skal til, for at det lykkes.

Juridisk grundlag:

I henhold til Folkeskoleloven §25 1 skal skolen deles i klasser efter antallet af elever. På små skoler og små afdelinger af skoler kan en klasse omfatte flere klassetrin op til 7. klassetrin. Kommunalbestyrelsen kan dog af pædagogiske årsager beslutte, at undervisning fra børnehaveklassen til og med 3. klassetrin organiseres i aldersintegrerede klasser. Loven åbner mulighed for, at undervisningen kan organiseres i hold på tværs af klasser eller på tværs af klassetrin. Det kan ske af praktiske og pædagogiske grunde. Eleverne skal undervises i deres klasse i den overvejende af tiden.

Silkeborg Kommune deltager i "Rammeforsøg med aldersintegrerede klasser" (2015-2018). Det er derfor muligt at danne klasser, der er aldersintegrerede – udover den nuværende mulighed i 0-3.2

Kvalitet (evt. dilemmaer):

Kvalitet i undervisning på tværs af årgange drejer sig først om fremmest om at optimere og udvide mulighederne for elevens læringsudbytte og trivsel.

Rambøll har i forbindelse med Buskelundskolen forsøgt med aldersintegrerede undervisning foretaget en evaluering i 2014. Af evalueringen fremgår det, at trivslen ligger højt, og at eleverne generelt set følger, at de bliver mobbet mindre end før. Den aldersintegrerede undervisning ser ud til at understøtte en faglig udvikling, og på Buskelundskolen har det haft en positiv effekt på elevernes faglige niveau siden indførelsen af "Nye Fællesskaber".

"International forskning på skoleområdet har vist³, at skolestrukturen ikke er afgørende for elevernes faglighed og trivsel, men at bestemte strukturer kan understøtte varieret undervisning, undervisningsstrukturer og styrke elevrelationer, som alle har en positiv betydning for det faglige niveau og trivsel på skolen. Konkret er der støtte til, at aldersintegrerede undervisning har en positiv effekt på elevrelationerne. ... Enkelte studier viser ligefrem, at trivslen øges⁴. ...Lærerne oplever også, at børnene i højere grad hjælper hinanden og er blevet mere rummelige efter indførelsen af aldersintegration og fleksibel holddannelse."^{5 6}

Ifølge forskning er der to forhold, der er afgørende for om det har en positiv betydning for det faglige niveau: undervisningen skal være 1) varieret og 2) undervisningsdifferentieringen være styrket.

Aldersintegreret undervisning på Buskelundskolen giver lærerne større mulighed for at skabe en spændende undervisning og hermed understøtte lærernes faglige engagement og arbejdsglæde, hvilket også understøttes af en undersøgelse af den psykiske APV.

Lokale erfaringer fra andre skoler, der har afprøvet holddannelser på tværs af årgange, viser, at det er vigtigt, at forsøg med holddannelse på tværs af årgange sker ud fra pædagogiske overvejelser, og at medarbejderne har ejerskab og forståelse for opgaven. Anbefalingen er derfor, at forsøg med holddannelse på tværs af årgange skal begrundes pædagogisk på den enkelte skole.

Hvis den pædagogiske indsats lykkes, vil der være andre og flere læringsmuligheder for flere børn, da de kan lære socialt og fagligt af hinanden. Undervisning på tværs af årgange kan understøtte udfoldelsen af Lærings- og Udviklingsmålene. ⁷

Den pædagogiske indsats skal inddrage alle relevante forhold – herunder børnenes viden om egen læring og medarbejdernes kompetence til varieret og differentieret undervisning. Lærings- og udviklingsmålene kan udgøre principper for den pædagogiske indsats.

Klasser på tværs af årgange vil betyde, at der er større spredning i børnenes udvikling. Det kan derfor være vanskeligere at danne robuste og varige børnefællesskaber.

Økonomi (herunder evt. dilemmaer):

- Generelt gælder: Jo flere elever pr. klasse des bedre robusthed.
- Den nuværende gennemsnitlige klassekvotient i Silkeborg er 21,6 elever. Ca. 1/4 af klasserne i skoleåret 14/15 har 20 elever eller derunder. Antallet af klasser med 20 elever eller derunder forventes at stige til knap 40 % frem mod skoleåret 2021.
- Klasser med få elever kompenseres. Da ressourcerammen er fast medfører det, at ressourcerne pr. elev i de større klasser reduceres. Ved den nuværende ressourcetildelingsmodel er der meget begrænsede muligheder for etablering for holddannelse, valgfag m.m. i klasser med under 20 elever.
- Undervisning på tværs af årgange kan betyde øgede udgifter til fysiske læringsrum og – afhængigt af det lokale vilkår – til øget personale. Udgiften kan ikke estimeres.

At gennemføre undervisning på tværs af årgange

- Den nuværende tildelingsmodel er ikke udarbejdet med henblik på undervisning på tværs af årgange.

(evt.) Sammenhænge til andre undersøgelsesområder:

Sammenhæng til:

Undersøgelsesområde 1

Konklusion og opmærksomhedspunkter:

- Med den rette pædagogiske indsats vil undervisning på tværs af årgange understøtte robuste børnefællesskaber (fagligt, socialt og økonomisk).
- Forudsætningen for at undervisning på tværs af årgange skaber øget læring er, at lærerne har de nødvendige kompetencer.
- Folkeskoleloven åbner mulighed for at en klasse på små skoler eller på små afdelinger af skoler – op til 300 elever - kan bestå af flere årgange, dog kun op til 7. kl. Desuden er der mulighed for at kommunalbestyrelsen kan vælge etablere klasser på tværs af årgange på alle skoler uanset størrelse i 0.-3. kl. At etablere klasser på tværs af årgange kan skabe give robuste klassestørrelse på små undervisningssteder.

Litteraturhenvisninger:

Hattie, John (2009): Visible learning – a synthesis of over 800 meta-analyses relating to achievement. Routledge.

¹ § 25. Skolen deles i klasser efter antallet af elever, jf. § 17, stk. 1. På små skoler og små afdelinger af skoler, jf. § 55, stk. 1, 2. pkt., kan en klasse omfatte flere klasstrin op til 7. klasstrin.

Stk. 2. Ved fordelingen af børn i kommunens skoler skal det tilstræbes, at den enkelte klasse kan bevares samlet på de følgende klasstrin i grundskolen, jf. dog stk. 3. Den endelige klassedannelse skal finde sted senest ved udgangen af børnehaveklassen.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen kan uanset bestemmelsen i stk. 2 af pædagogiske grunde beslutte, at undervisning fra børnehaveklassen til og med 3. klasstrin organiseres i klasser, der omfatter elever med forskellig skolealder (aldersintegrerede klasser). Det er en betingelse, at der er truffet beslutning om, at undervisningen af sådanne klasser varetages af personale som nævnt i § 29 a. Beslutning efter 1. pkt. træffes efter indhentet udtalelse fra skolebestyrelserne ved de berørte skoler.

² Buskelundskolen har mange års erfaring på dette område. Flere skoler vil afprøve de forskellige muligheder i de kommende år. Rammeforsøget gælder i perioden 2015-2018. Området drejer sig om mulighederne for at organisere børnefællesskaberne, således at børn, der går på forskellige årgange deltager i samme undervisningstilbud. Argumentet drejer sig således om at tilgodese børns forskellige udvikling – og det at denne ændrer sig løbende (se undersøgelsesområde 1).

³ Hattie, John (2009).

⁴ Fredericia Kommune (Skoleafdelingen). Aldersintegrerede undervisning i indskolingen (2012), mfl.

⁵ Epinion. Evaluering af Kompetencebaseret Rullende skoledart og Alderintegrede Indskolen (KRAI) i Aarhus Kommune (2011)

⁶ Rambøll "Evaluering af nye Fællesskaber", Buskelundskolen. Silkeborg Kommune(2014)

⁷ [Lærings- og udviklingsmålene for en god skole i Silkeborg Kommune](#)